

OPPERBEVELHEBBERS UIT DEN WERELDOORLOG.

Generaal-veldmaarschalk VON DER GOLTZ. †

Wonderlijk toch, als men 't goed ziet, zijn vaak de wegen die de Heere God houdt met den mensch!

Daar is nu 't leven en sterven van Colmar, Freiherr von der Goltz: generaal-veldmaarschalk in Duitschen rijksdienst; Von der Goltz-pasja, zooals het Turksche leger, dat in zijn tegenwoordige formatie goeddeels zijn werk is, hem kende.

Bijna drie-en-zeventig jaar werd hij oud.

En, als 't eenmaal in Huygens' „Scheepspraat" van Mooi Heintgjen heette: veel gesnor van buien had hij over zijne muts zien gaan!

Hij had den Dood in allerlei vormen onder de oogen gezien.

Maar al die vele, lange jaren was de Koning der verschrikking hem voorbij gegaan.

Een halve eeuw geleden, toen Pruisen tegen Oostenrijk optrok en de wereld verbaasde door zijn militaire kracht, in '66, toog hij reeds als jong officier mee uit en deed er in den dichtsten kogelregen zijn eerste oorlogservaringen op.

Dat was nu heden vijftig jaar geleden . . . en in den huidige oorlog heeft Von der Goltz, ondanks zijn hoogen leeftijd, nóg een werkdadig aandeel genomen. In den beginne heeft hij zijn keizer gediend in België, waar hij korten tijd het opperbevel voerde en zoodra Turkije van welwillend neutraal de besliste bondgenoot der „Centralen" werd, zond de keizer hem naar Konstantinopel, om door zijn bemiddeling van het Turksche leger zooveel mogelijk profijt te trekken.

In '70 en '71 is hij als officier bij den Generalen Staf van slagveld tot slagveld getogen.

't Gedreun der kanonnen, 't ratelen der geweren, het getik en geklik der vreeselijke mitrailleurs, al dat geluid is hem gemeenzaam, gelijk de keukenmaagd het zingen en sissen, fluiten en suizen, als 't vuur onder 't fornuis wordt gestookt en zij de spijzen voor den dag bereidt.

Maar uit alle gevaar op het slagveld, werd hij gered.

Toen hij in Turkije met Oost-Pruisische hardkoppigheid en Duitse doortastendheid hervormingen voorstelde, invoerde en als inspecteur met onbarmhartige critiek trof al wie in den ouden sleur wilde voortgaan, heeft hij zich ongetwijfeld vele en ook wel machtige vijanden gemaakt en wie weet, wat misschien destijds in eenig duister brein aan moorddadige plannen is gerijpt, — men weet hoe dat gaat, in Turkije . . .

Doch getroffen heeft het kwaad hem nooit.

Tot dan nu zijn ure gekomen was . . .

Vlak vóór Paschen kwam het ontroerende bericht, dat de krasse generaal binnen het kort tijdsverloop van tien dagen aan vlektyphus overleden was.

Een gróót verlies, in dezen tijd, voor de „centralen."

Nog onlangs gingen er geruchten, dat Von der Goltz, ondanks zijn twee-en-zeventig jaren persoonlijk het opperbevelvoeren zou over een Turksch leger, dat 't zij tegen Egypte, 't zij tegen de Engelschen in Mesopotamië werd uitgerust.

Wat er goeds is in het Turksche leger, is grootendeels gevolg van zijn werk.

Hij kon niet *al* het kromme recht maken!

Omdat nu eenmaal geen macht ter wereld het karakter veranderen kan.

Maar aan hem is het te danken, dat de Turksche armee, mits ze behoorlijk wordt verzorgd en verpleegd, een macht is, waarmee elke vijand nóg rekenen moet.

Toen hij in Augustus '83, op verzoek van sultan Abdul-Hamid in Turkije kwam, en daar er aankeek den troep, dien men daar „leger" geliefde te noemen, was zijn oordeel vernietigend en hij verbloemde dat oordeel ook niet.

Hij wás toen al iemand van groote beteekenis op militair gebied.

Na den Fransch-Duitschen oorlog werd hij spoedig als leeraar aan de militaire academie te Postdam aangesteld, maar vooral maakte hij zich veel naam door zijn militaire geschriften, waarin hij destijds den oorlog van '70 en '71 critisch behandelde.

Abdul-Hamid vertrouwde den eerlijken, royalen Germaan.

Hij gaf aan hem, met een gelijkgezind, hooggeplaatst Turksch generaal, de opdracht een schema op te stellen en uit te werken, volgens 't welk het Turksch leger geheel kon worden gereorganiseerd.

De sultan hechtte aan zijn denkbelden zijn goedkeuring en stelde hem tevens aan, om deze reorganisatie uit te voeren. Tot 1895 bleef hij in Turkschen dienst, keerde toen in het Duitse leger terug, maar bleef toch voortdurend, als Turksch maarschalk en pasja voeling houden met des sultans armee en „men" heeft wel willen beweren, dat hij 't eigenlijk geweest is, die in 1898 den oorlog in Thessalië, door zijn raadgevingen, tegen Griekenland voor de Turken tot een goed einde heeft gebracht.

In zijn vaderland klom hij na zijn terugkomst al hooger op den militairen ladder. In 1902 werd hij er commandeerend generaal en onder de vele bemoedeningen van den actieven dienst door, wist hij steeds nog tijd te vinden voor militaire geschriften, waaraan hooge waarde wordt toegekend.

In 1903 werd hij door de universiteit te Koningsbergen benoemd tot

doctor honoris causa, — 't was een van de vele huldeblijken, die hem zoowel uit het keizerrijk als uit het sultanaat geschonken zijn.

Thans is hij uit zijn bezig leven plotseling weggenomen.

God snijdt de geesten van vorsten en aanvoerders als druiven af.

Het einde der groote worsteling heeft ook hij niet mogen beleven.

't Herinnert ons alweer, hoe er nog veel ernstiger vragen zijn, dan de wereldschokkende oorlogsgebeurtenissen, die — hoe gigantisch ook — in 't niet zinken, als ge ze meten gaat met den maatstaf der eeuwigheid! . . .

Een eeuwigheid, want ieder onzer, eer we 't vermoeden zelfs, kan opgeroepen zijn!

P. Br.



GEDACHTEN.

Elkeen wil hoogerop, hier in dit aardsche leven,

Gelijk ge in duizend bliken ziet.

Maar hooger op dán 't aardsche leven —

Neen, dat zoo niet.